

รู้ทัน

เข้าใจ

รับมือน้ำท่วม

ประเภทของน้ำท่วม

น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลัน

มักเกิดในที่ราบต่ำหรือที่ราบระหว่างหุบเขาเนื่องจากฝนตกหนัก
เหนือภูเขาเป็นเวลานาน ทำให้ปริมาณน้ำสะสมมากจนพื้นดินและ
ต้นไม้ไม่ดูดซับ จึงไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำด้านล่างอย่างรวดเร็ว

น้ำท่วมหรือน้ำท่วมขัง

เกิดจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าใน
แนวราบจากที่สูงไปยังที่ต่ำ มีการหนุนของน้ำทะเล
หรือมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำทำให้น้ำระบาย
ไม่ทัน

น้ำล้นตลิ่ง

เกิดจากระดับน้ำในลำน้ำในลำน้ำที่สูงขึ้น ปริมาณน้ำจำนวนมาก
ไหลลงสู่ลำน้ำและไม่สามารถระบายสู่ปากน้ำได้ทัน จึงเอ่อล้น
เข้าท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่การเกษตร

พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

หมายถึง พื้นที่ที่มีการขังของน้ำบนผิวดินสูงกว่าระดับ
ปกติ และมีระยะเวลาที่น้ำท่วมขังยาวนานเป็นประจำ
สร้างความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตร ทรัพย์สิน หรือชีวิต

ปัจจัยก่อให้เกิดน้ำท่วม

สภาพภูมิอากาศ มีปริมาณฝนมากกว่าปกติ อิทธิพลของพายุเขตร้อน

สภาพภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มต่ำที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร สันดินริมน้ำและที่ลุ่ม
หลังสันดิน ซึ่งหน้าฝนหรือหน้าน้ำมักมีน้ำท่วม

ระยะห่างจากทางน้ำหรือลำน้ำ พื้นที่ราบลุ่มบริเวณสองฝั่งแม่น้ำ มักจะอยู่
ในอิทธิพลน้ำขึ้นน้ำลง ระดับน้ำทะเลหนุนตลอดเวลา เมื่อน้ำที่ไหลหลากลงมา
ตามแม่น้ำมีปริมาณมากและตรงกับฤดูกาล หรือช่วงเวลาที่ระดับน้ำทะเลหนุนสูง
กว่าปกติ ก็จะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วม

กิจกรรมของมนุษย์ การตัดไม้ทำลายป่า ขาดสมดุลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

FLOOD DISASTER

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

มาตรการและแนวทางการจัดการพื้นที่น้ำท่วม

1. การสร้างเขื่อน หรืออ่างเก็บน้ำขนาดกลางเก็บน้ำ
และกักเก็บ ปริมาณน้ำหลากไว้

2. การสร้างคันกั้นน้ำ เพื่อป้องกันพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่ที่มีศักยภาพ
ทางเศรษฐกิจสูง

3. การระบายน้ำออกสู่พื้นที่ลุ่มต่ำ เป็นระบบระบายน้ำตามธรรมชาติ
เมื่อเกิดน้ำท่วม น้ำจะไหลลงสู่ที่ลุ่มต่ำ หากสามารถหาพื้นที่ลุ่ม เพื่อช่วย
ระบายน้ำออกไปจะช่วยลดปริมาณน้ำหลากในลำน้ำได้มาก

4. ปรับสภาพลำน้ำ เพื่อช่วยให้น้ำสามารถไหลตามลำน้ำได้สะดวก
และช่วยเพิ่มความเร็วของกระแสน้ำให้เร็วขึ้น

5. การพยากรณ์และการเตือนภัย

ทั้งก่อนเกิดภัยขณะเกิดภัยและภายหลังการเกิดภัย

6. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็น
พื้นที่สูง เพื่อชะลอและเก็บกักน้ำลงในดิน ช่วยลดและบรรเทา
การไหลบ่าของน้ำ จึงช่วยลดปริมาณน้ำสะสมในที่ลุ่มต่ำได้

น้ำท่วม

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1) น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน

มักเกิดในที่ราบต่ำ หรือที่ราบระหว่างหุบเขา เนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาเป็นเวลานาน ทำให้มีปริมาณน้ำสะสมมากจนพื้นดินและต้นไม้ดูดซับไม่ไหว จึงไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำด้านล่างอย่างรวดเร็ว

2) น้ำท่วมหรือน้ำท่วมขัง

เกิดจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าในแนวราบ จากที่สูงไปยังที่ต่ำ มีการหนูนของน้ำทะเลหรือมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำทำให้ระบายน้ำไม่ทัน

3) น้ำล้นตลิ่ง

เกิดจากระดับน้ำในลำน้ำที่สูงขึ้น ปริมาณน้ำจำนวนมาก ลงสู่ลำน้ำและไม่สามารถระบายสู่ปากน้ำได้ทัน จึงเอ่อล้นเข้าท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่การเกษตร

สมบัติดินที่เปลี่ยนแปลง

สมบัติทางกายภาพ

- เมื่อน้ำท่วมขังทำให้ช่องว่างในดินทั้งขนาดเล็กและใหญ่ถูกแทนที่ด้วยน้ำ ทำให้การถ่ายเทอากาศในดินลดลง ส่งผลให้รากพืชขาดออกซิเจน
- เมื่อดินอิ่มตัวด้วยน้ำ ดินจะอ่อนตัว โครงสร้างดินง่ายต่อการถูกทำลาย เมื่อน้ำลดจะเกิดการอัดแน่นได้ง่าย ทำให้ค่าความหนาแน่นรวมของดินเพิ่มสูงขึ้น

สมบัติทางเคมี

- ในบริเวณที่หน้าดินถูกน้ำพัดพาไป ปริมาณอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืชในดินจะลดลง
- ในบริเวณพื้นที่ลุ่มต่ำ จะเกิดการทับถมของตะกอนทำให้มีการสะสมปริมาณอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหาร
- เมื่อน้ำท่วมขังธาตุอาหารพืชในดินจะอยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์น้อยลง เช่น ธาตุเหล็ก จะตกตะกอนร่วมกับฟอสเฟต ทำให้ธาตุฟอสฟอรัสเป็นประโยชน์น้อยลง ค่าความเป็นกรด-ด่างจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

พื้นที่นาข้าวที่ถูกน้ำท่วมขัง

พื้นที่น้ำท่วมนาข้าว (ในเขตชลประทาน)

- นาข้าวที่ก้นน้ำท่วมขังจนเสียหายหมด ให้ใช้ พค.2 ในอัตรา 5 ลิตรต่อพื้นที่ 1 ไร่ ราวเพื่อให้ตอซังย่อยสลายเร็วขึ้น

พื้นที่น้ำท่วมนาข้าว (นอกเขตชลประทาน)

- หากนาข้าวถูกน้ำท่วมขังจนเสียหายหมด ให้ใช้ พค.2 ในอัตรา 5 ลิตรต่อพื้นที่ 1 ไร่ เพื่อย่อยสลาย เศษซากพืชและตอซัง
- ปลุกพืชปุ๋ยสดหลังน้ำลด ได้แก่ ปอเทือง ไส้แอฟริกัน ถั่วพริ้ว และพืชตระกูลถั่วอื่นๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน
- ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด เพื่อจำหน่ายเป็น รายได้เสริม

พื้นที่นาข้าวที่ถูกน้ำพัดพาหน้าดิน

- กรณีถูกน้ำพัดพาหน้าดินมากับลม ให้ปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ ปุ๋ยหมักในอัตรา 2 ตันต่อไร่ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างและสภาพดินให้ มีความอุดมสมบูรณ์ และเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน

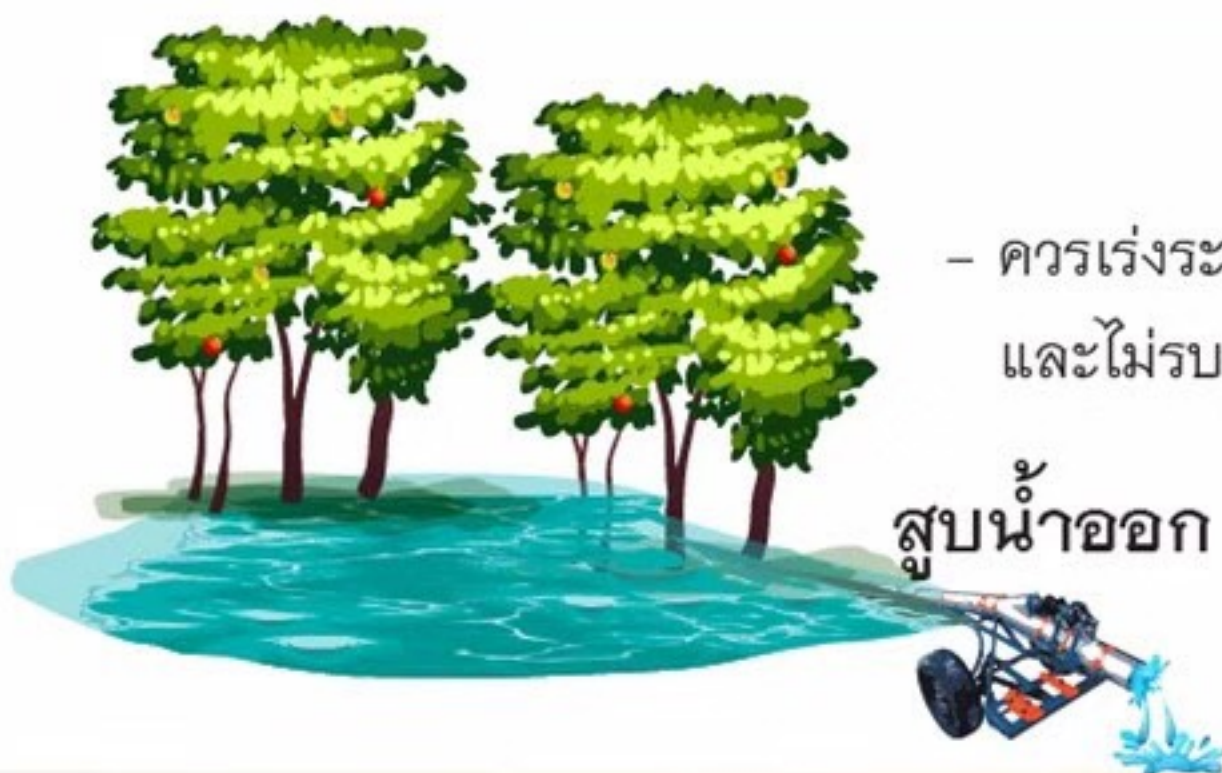
เกษตรกรสามารถขอรับเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
ได้ที่สถานีพัฒนาที่ดินทุกจังหวัด

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้นที่ถูกน้ำท่วมขัง

- ควรเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่ และไม่รบกวนบริเวณโคนต้น

สูบน้ำออก

ไม้ค้ำยัน

- หากพบว่าต้นไม้อัดแน่นเกินไป ให้ใช้ไม้ค้ำยันไว้ โดยไม่เข้าไปเหยียบย่ำโคนต้น

ปุ๋ยหมัก

- เมื่อดินเริ่มแห้ง ควรมีการตัดแต่งกิ่ง ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี ตามค่าวิเคราะห์ดิน

เพื่อป้องกันโรค

- แนะนำให้ใช้ สารเร่งซูปเปอร์ พด.3 ที่ขยายเชื้อ ในปุ๋ยหมัก เพื่อป้องกันโรครากเน่าและโคนเน่า

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน